

STÅ UPP FÖR FLICKORS RÄTTIGHETER!

Flickors rättigheter i världen
lektionstips till gymnasiet

FLICKORS RÄTTIGHETER I VÄRLDEN

Låt eleverna diskutera och reflektera över hur flickors rättigheter påverkas inom olika områden och på olika sätt genom att utgå från olika case.

Syfte: Att få ökad kunskap och förståelse för flickors rättigheter och livssituation i världen.

Tid: 45-60 min

Förberedelser: Skriv ut 8 olika case-kort och klipp ut del 1 och del 2.

INSTRUKTIONER

Skapa grupper med 3-5 personer. Ge varje grupp ett av nedanstående åtta case att diskutera. Följ följande steg:

1. Dela ut del 1 av ett case med diskussionsfrågor. Låt varje grupp diskutera sitt case med hjälp av frågorna.
2. Dela ut del 2 med fakta och diskussionsfrågor. Låt eleverna fortsätta diskutera i sin grupp.
3. Grupperna presenterar hur diskussionen varit och vad de kommit fram till.

CASE 1 - ABORT

Abort – del 1

Du heter Rosanne och är 17 år. För någon vecka sedan fick du veta att du är gravid i vecka 7. Du bor med din familj i delstaten Mississippi i USA där abort är olagligt utan några undantag.

Diskussionsfrågor

1. Om du, trots lagförbudet, ändå vill göra abort – vilka alternativ tror du finns? Vilka risker tvingas du ta i de olika alternativen?
2. Hur påverkas Rosannes liv idag och framöver av detta tror ni?

Abort – del 2

Fakta

Idag är det 21 länder som har totalt abortförbud och i 77 länder får abort ske på anmodan. I de flesta av världens länder får abort endast ske under mycket speciella omständigheter. Till exempel om kvinnans liv är i fara. Man räknar med att cirka 39 miljoner kvinnor dör i komplikationer efter olagliga aborter varje år. Även om rätten till abort har ökat de senaste decennierna har länder som Polen, USA och Ungern tagit ett steg tillbaka i abortfrågan. Frankrike är det enda land i världen som har grundlagsskyddad aborträtt. Vilket även har diskuterats i Sverige där abort får göras till och med vecka 18. Ett av argumenten för abort som ofta hörs i Sverige är att olaglig abort leder till fler osäkra aborter där kvinnans liv och hälsa är i fara. Rätten till abort stärker också flera av kvinnors rättigheter som till exempel rätt till utbildning, rätt till privatliv och rätt till vård.

Diskussionsfrågor

1. Vilka rättigheter kränks när abort är olagligt?
2. Hur skulle ett abortförbud i Sverige påverka samhället?

Källa

[WHO om abort](#)

[Kvinna till Kvinna om rätten till abort i olika länder](#)

[Svenska YLE om abortläget i världen](#)

[Riksdagen om grundlagsskydd för aborträtten](#)

CASE 2 - BARNÄKTENSKAP

Barnäktenskap – del 1

Du heter Aysha och är 17 år. Du bor på landsbygden i Niger i västra Afrika. För två år sedan giftes du bort och slutade då skolan.

Diskussionsfrågor

1. Vilka orsaker kan ligga bakom att Aysha giftes bort vid 15 års ålder?
2. Hur skulle Ayshas liv kunnat se ut om hon inte gifts bort?

Barnäktenskap – del 2

Fakta

Varje år gifter sig ungefär 12 miljoner flickor före sin 18-årsdag. Framsteg har skett globalt, och den totala andelen flickor som gifts bort har minskat från en fjärdedel till en femtedel. Men med nuvarande takt tar det 300 år att få slut på denna skadliga tradition. Flickor som gifts bort riskerar i högre grad än vuxna kvinnor att drabbas av mödradödlighet, könssjukdomar och våld. Barnäktenskap är vanligast i norra Afrika, södra Asien och Mellanöstern. I dessa regioner kan även mycket unga flickor bli bortgifta. I Östeuropa och Latinamerika är det snarare flickor i åldern 16–18 år som utsätts för barnäktenskap. Barnäktenskap sker ofta i ekonomisk utsatthet och ökar i samhällen som drabbas av kris och konflikt. Barnäktenskap kränker flera rättigheter som rätt till utbildning, rätt till sin kropp, rätt till god hälsa och privatliv. Bland annat FN:s barnfond Unicef, arbetar aktivt mot barnäktenskap runt om i världen.

I Sverige får ingen gifta sig med ett barn. Det regleras via svensk lag och barnkonventionen. Äktenskap som ingåtts i ett annat land med barn är inte giltiga i Sverige. Barn har rätt att gå i skolan och utbilda sig, ha möjlighet till fritidsintressen och få utvecklas som en egen person. Alla barn, både flickor och pojkar, har samma rättigheter. I Sverige gäller också att: • barn under 15 år har en absolut rätt till skydd mot sexuella handlingar. • alla ska få möjlighet till information om sex, graviditet och barnafödande. • en gravid flicka eller kvinna har rätt att göra abort om hon vill avsluta en graviditet. • sex med någon mot personens vilja är våldtäkt, även inom ett äktenskap. • alla som är gifta har rätt att separera eller skilja sig, även om partnern inte vill. När en person fyller 18 år har personen rätt att bestämma över sig själv.

Diskussionsfrågor

1. Varför ökar barnäktenskap i kris och konflikt tror ni?
2. Vad kan göras för att stoppa barnäktenskap i olika länder?

Källa [Socailstyrelsen om barnäktenskap UNICEF](#)

CASE 3 - RÄTTIGHETER I KATASTROF

Rättigheter i katastrof - del 1

Du heter Ade och bor i Indonesien. På grund av en naturkatastrof har staden du bor i ingen elektricitet och det är farligt att vistas utomhus. Om situationen inte förbättras inom kort måste du och din familj försöka fly till ett säkrare område.

Diskussionsfrågor

1. Hur påverkas Ades vardag av att leva utan elektricitet? Hur påverkar det faktum att Ade är flicka hennes möjligheter?
2. Kan en naturkatastrof som denna påverka Ades liv på längre sikt?

Rättigheter i katastrof - del 2

Fakta

Flickor som lever i ett katastrofdrabbat område och som dessutom befinner sig på flykt är särskilt utsatta. De riskerar att drabbas av våld, tvingas in i barnarbete eller gifta sig medan de fortfarande är barn. Det finns även en större risk att flickor slutar skolan, gifts bort och blir gravida när katastrofer inträffar. Tonårsflickor får dessutom ofta ta ett större ansvar, än pojkar, för familjens försörjning och dagliga liv. Sociala och ekonomiska faktorer har också stor påverkan på flickors rättigheter under klimatförändringar. Vid många katastrofer förbises tonårsflickors särskilda utsatthet. FN:s organ som UN Women, UNHCR och Unicef, arbetar världen över med att skydda flickors och kvinnors rättigheter, inte minst i katastrofområden.

Diskussionsfrågor

1. Hur skulle flickors rättigheter särskilt kunna skyddas vid katastrofer?
2. Vilket ansvar har Ades familj för att skydda hennes rättigheter? Vilket ansvar har Indonesiens regering för att skydda Ade?

Källa

[Plan international UN Women](#)

CASE 4 - RÄTTIGHETER I KONFLIKT

Rättigheter i konflikt – del 1

Du heter Alina och är 14 år. Du är från Ukraina och bor nu med din familj i ett flyktingläger i Odessa. Odessa utsätts regelbundet för attacker från Ryssland vilket gör er tillvaro osäker. Ni har bland annat svårt att ta er till skolan och att få tillgång till vård.

Diskussionsfrågor

1. På vilka sätt kan flickor i Ukraina, som Alina, vara särskilt utsatta i krig?
2. Vilka konsekvenser kan det få för Alina att hon har svårt att ta sig till skolan, både på kort och lång sikt?

Rättigheter i konflikt – del 2

Fakta

Ett ökat antal konflikter har bidragit till att den globala utvecklingen för flickors rättigheter försvagats. Flickor är särskilt sårbara i konfliktområden och löper högre risk att utsättas för barnnåtkenskap och kränkningar av sina sexuella och reproduktiva rättigheter. Barn som befinner sig i krig utsätts för hälsorisker till följd av sjukdomar på grund av bristande hygien, smutsigt vatten och brist på mat. När skolgången blir begränsad eller obefintlig riskerar flickor i större utsträckning än pojkar att hamna i tvångsgiftermål eller att utsättas för sexuellt våld. På grund av de ökade riskerna för flickor är det många föräldrar som inte låter sina döttrar vistas utomhus och därmed begränsas även flickors rätt till ett fritt liv.

FN:s organ som till exempel FN:s flyktingorgan UNHCR, FN:s kontor för samordning av humanitärt bistånd OCHA och FN:s barnfond Unicef, arbetar världen över med bland annat flickors och kvinnors rättigheter, inte minst i katastrofområden.

Diskussionsfrågor

1. Jämför hur ni tror att pojkars och flickors rättigheter påverkas olika i konflikter.
2. Hur skulle flickors rättigheter bättre skyddas i konflikter? Vem är ansvarig för barns rättigheter skyddas när konflikter bryter ut?

Källa

[OHCHR](#) [UNICEF](#) [OCHA](#)

CASE 5 - KÖNSTYMPNING

Könsstympning – del 1

Kediga är 16 år gammal och bor i en liten by i Etiopien. Kediga utsattes för könsstympning när hon gick in i puberteten.

Diskussionsfrågor

1. Hur tror ni att livet för Kediga påverkats efter att hon utsatts för könsstympning?
2. Jämför hur ni tror att pojkars och flickors förutsättningar skiljer sig åt i Kedigas by.

Könsstympning – del 2

Fakta

Idag är cirka 230 miljoner flickor och kvinnor könsstympade och antalet ökar. Under flera decennier har arbetet mot könsstympning varit framgångsrikt. Men tyvärr har denna positiva trend brutits. FN beräknar nu att ytterligare 110 miljoner flickor riskerar att könsstympas fram till 2030 på grund av ökade konflikter. De flesta flickor som könsstympas är mellan 0 och 15 år. Kvinnlig könsstympning sker utan medicinska skäl och medför allvarliga hälsorisker som akuta infektioner, komplikationer vid förlossning, urinproblem, risk för HIV-spridning samt psykiska trauman. Ingreppet i sig är mycket smärtsamt och kan orsaka stora blödningar och infektioner, som i allvarliga fall kan leda till döden. De vanligaste skälen till könsstympning är sociala normer, traditioner inför giftermål, kontroll av kvinnors sexualitet och religiösa skäl (förekommer bland muslimer, katoliker, protestanter, kopter, falasher och animister).

Diskussionsfrågor

1. Varför tror ni att det är svårare att arbeta mot könsstympning i konflikter?
2. Hur kan Etiopiens utveckling gynnas av att skadliga traditioner som könsstympning försvinner?

Källa

[National FGM Centre](#)

[WHO](#)

CASE 6 – LIKA FÖRUTSÄTTNINGAR TILL IDROTT

Lika förutsättningar - del 1

Du heter Hanna och bor i Sverige. Sedan du var liten har du spelat fotboll men nu när du är 15 år har fotbollslaget lagts ner eftersom det är så få flickor i din ålder som vill spela. Det finns ett lag för killar i samma ålder men där får bara pojkar vara med. Du måste därför resa långt om du vill fortsätta träna fotboll tillsammans med andra i din ålder.

Diskussionsfrågor

1. Vilka konsekvenser kan det få för Hanna att hennes fotbollslag lagts ned?
2. Hur påverkar detta Hannas rättigheter?

Lika förutsättningar - del 2

Fakta

Idag slutar ungefär var tredje flicka med idrott när de kommer in i tonåren. Pojkar tränar 40% mer inom föreningslivet per år än vad flickor gör. Det kan finnas flera anledningar till detta. Flickor som vill idrotta har ibland svårt att hitta lag att träna med. Det kan även handla om olika förutsättningar för flickor och pojkar att ägna sig åt sitt fritidsintresse, t ex tillgång på träningstider, tränare och lokaler. 26% av de flickor som slutat med idrott säger att de känt sig otrygga i omklädningsrummet. Många som slutat med idrott har senare ångrat det. Enligt barnkonventionen ska barn uppmuntras att delta i kultur, konst, lek och fritidsaktiviteter.

Barnkonventionen säger också att inget barn får hamna utanför på grund av t ex kön, hudfärg eller funktionsvariation. Enligt Sveriges diskrimineringslag får ingen

Diskussionsfrågor

1. Vad behöver förändras för att alla ska få samma möjlighet att idrotta?
2. Hur gynnas hela samhället av att flickor och pojkar ges samma fritidsmöjligheter?

Källa

[Friends och Always om jämställdhet inom idrott](#)

[Om jämställdhet i idrotten, Riksidrottsförbundets rapport, Expressen](#)

CASE 7 - RÄTT TILL PREVENTIVMEDEL

Rätt till preventivmedel - del 1

Du heter Sueli och är 17 år. Du bor i Brasilien i ett område där tillgången till preventivmedel som kondom är begränsad. Du har tyvärr drabbats av en könssjukdom som inte upptäckts i tid vilket försvårar för dig att få barn i framtiden.

Diskussionsfrågor

1. Varför tror ni att tillgången på preventivmedel kan skilja sig åt beroende på var du bor i världen och inom ett land?
2. Tror ni att situationen är extra svår för Sueli för att hon är flicka?

Rätt till preventivmedel - del 2

Fakta

Brist på preventivmedel leder till många miljoner oönskade graviditeter globalt. Enligt ål 3 av de globala målen, *God hälsa och välbefinnande*, ska världens länder senast 2030: *säkerställa att alla har tillgång till sexuell och reproduktiv hälsovård, inklusive familjeplanering, information och utbildning, och att reproduktiv hälsa integreras i nationella strategier och program*. Men många länder har mycket att göra för att uppnå detta, även om mycket har blivit bättre sedan 1990.

I Brasilien är preventivmedel gratis men bristen på preventivmedel är stor. Andra orsaker till att preventivmedel inte används kan vara fattigdom och brist på utbildning. Det leder till ökad risk för spridning av könssjukdomar i tidig ålder, inte minst för flickor. Standarden på sjukvård i Brasilien varierar dessutom mycket och därför garanteras inte alla invånare i landet samma vård.

Diskussionsfrågor

1. Varför är tillgång till preventivmedel viktigt för dina rättigheter?
2. Hur kan Brasiliens utveckling i stort gynnas av att se till att alla får tillgång till preventivmedel?

Källa

[1,4 miljoner oönskade graviditeter i pandemins spår - Svenska FN-förbundet](#)

[Pubmed Utrikespolitiska Institutet](#)

CASE 8 - REPRODUKTIV HÄLSA OCH SANITET

Reproduktiv hälsa och sanitet – del 1

Du heter Indira och har precis fyllt 15 år. Strax innan du fyllde femton fick du din första mens. Du bor på den indiska landsbygden och tillgången till vatten är begränsad. Ibland måste du gå upp till en mil för att hämta rent vatten.

Diskussionsfrågor

1. Hur påverkas du av att ha begränsad tillgång till rent vatten?
2. Varför är du som flicka mer utsatt vid brist på vatten?

Reproduktiv hälsa och sanitet – del 2

Fakta

En rapport från världshälsoorganisationen WHO och FN:s barnfond Unicef visar att flickor och kvinnor står för 80 procent av vatteninsamlingen i hushåll där det saknas tillgång till säkert dricksvatten i hemmen. Detta arbete kan vara mycket tidskrävande och hindrar flickorna från att delta i skolundervisning. De är också mer utsatta för vattenrelaterade sjukdomar eftersom de hanterar mer vatten än vad män och pojkar gör. Bristen på toaletter eller latriner i hemmet utgör dessutom en särskild risk i ett vidare perspektiv.

dag har stor del av befolkningen inte tillgång till rent vatten i Indien. På grund av brist på rent vatten dör 382 barn varje år. Tillgång till rent vatten påverkar flickor när de får mens. Många använder tygbindor som behöver tvättas. Tabun kring mens försvårar situationen. 70% av flickor i Indien har bristande kunskap kring menstruation vilket ökar risken att drabbas av infektioner. I skolor som saknar rent vatten vilket riskerar många flickor att missa viktiga delar av sin skolgång då detta kan vara en anledning till att de stannar hemma när de har mens.

FN:s humanitära arbete stödjer

Diskussionsfrågor

1. Vilka tabun kan finnas kring mens? Även i Sverige?
2. Vad kan samhället göra för att ge både flickor och pojkar samma förutsättningar till reproduktiv hälsa och sanitet?

Källa

[Rent vatten och sanitet avgörande för världens flickor - Svenska FN-förbundet](#)

[Wateraid arbete i Indien Wateraid om mens och menshygien](#)

